

Mirka teljesen mást tud az apjáról, mint ami az igazság, hazugságban nőtt fel, szintén a drámaiság és a részvétel újragondolásának eredménye.

4. A tisztogatás

Minden jó munka utolsó szakasza az egyszerűsítés: tűnjön el minden, ami felesleges, és a korábbi tisztogatások során nem dobtuk ki. Az érthetőség és a céljaink vezérlik ezt a munkafolyamatot. E szakaszban egyszerűsödött le Káló zenei motívumokra: az eredeti történetéhez képest rejtélyé avanszált, nem tudunk róla mást, mint amit a gyerekei mesélnek. Így a zárójelenet is izgalmasabbnak tűnt.

A tárgygyűjtés és a hangszerépítés motívuma egy kalapra és egy bűgöcsigára szűkült, és elégségesnek is bizonyult ennyi kötődés is apához, sőt, több teret is ad a résztvevők képzeletének.

Doja varázslényként való értelmezhetősége, mindent irányító garabonciás mivolta a képzelet és a valóság határára került. Arra jutottunk, hogy hasznosabb, ha a történetei által miszifikálódik, hogy ne vigyen minket egy olyan világba, ahol minden értelmezhető lehet csodaként, az emberfelettit töröltük a mesénkől.

A túlélésért kitalált és az elhallgatott történetekről való közös gondolkodás helyét a próbák alatt folyamatosan kerestük, nehéz volna visszaidézni, melyik játékot, beszélgetést mikor találtuk meg. Többféle változatban is kipróbáltuk ezeket az előadások folyamán, a legnagyobb változásokat a további dilemmákkal és döntésekkel együtt jelzem a szövegek utolsó változatában.

SZÉLBEN SZÁLLÓK – szövegek könyv

Beszélgetés a történetekről: Milyen történeteket mesélünk el és miért pont ezeket? Miket nem mesélünk el, és miért nem? Elhallgatott történetek és az elhallgatás következményei. Szépen átfolyunk Mirka meséjébe

MIRKA Tulajdonképpen azt lehet mondani, hogy mesevilágban nőttem fel. Egy mese az életem. Egy kis falu az erdőszélen. Egy kis házban laktunk anyával meg Tomával, a bátyámmal. Volt saját szobám, saját ágyam, játékaim. Ott volt Misa is, a kedvenc malacom, akivel, ha akartam, együtt aludtunk az ólban. Jó, ennek anyja annyira nem örült, de én sok mindent meg tudtam beszélni vele. Meg ott volt Doja, az én házitündérem, aki reggeltől estig történeteket mesélt. Varázslatos történeteket. És igazából mindenem megvolt. Semmire nem kellett panaszkodnom, semmiben nem szenvedtünk hiányt. Valójában le lehetett volna élni így egy egész életet. Anya és Toma eljártak néha éjszaka, akkor még úgy tudtam, hogy takarítani. Ilyenkor elmentem Dojához. Vagy a kuckónkba. A bokrok közé építettük még kisebb koromban, Dojával közösen, nem látszott a fáktól, és vályoggal csináltunk neki falakat is, nagyon kicsi volt, épphogy ketten be lehetett félni. És Doja mindig mesélt. Főleg arról, hogy mit csinál anya meg Toma.

A narrációk szövegeit megírtam, majd a beszélő színész saját szájára formálta, ezután rögzítettük. Mivel rendkívül fontos, főleg itt, amikor beszélgetésből váltunk színházi mesélésre, hogy a szöveg minél inkább közelítsen az élőbeszédhez, így ezek nem szigorúan kötött szövegek, a színészek rendszeresen belefűznek

aznapi, a résztvevőkkel folytatott eszmecsereből adódó gondolatokat, megjegyzéseket.

DOJA És a Toma ott egyensúlyozott a csillag szélén, az egyik lába megcsúszott, és akkor a Toma beesett egy nagy fekete lyukba, hosszú-hosszú alagútba, és ahogy csúszott lefelé, egyre lejjebb és lejjebb, egyszer csak szembe találkozott egy óriás kígyóval, és ez az óriás kígyó rátekeredett a Toma nyakára, abban a pillanatban, és elkezdte fojtogatni, és a Toma feje az egyre csak feketedett, feketedett, feketedett, és akkor megjöttem én, mert tudták a faluban, hogy az egyetlen, aki a kígyó bűvölő tudományát tudja, az én vagyok. És akkor én elkezdtem neki énekelni, a kígyónak, gyere ki, te kígyó, gyere ki, te kígyó, és akkor jött, és húzta magával a Tomát, húzta a nyakánál fogva, hogy majd megfulladt, és akkor egyszer csak megláttam őket, a Toma fekete fejét meg a kígyót, aki kijött, és akkor az én kis varázskésemmel levágtam a kígyó fejét, és Toma megszabadult, nagyot lélegzett, és felsírt. Na, így lett a Toma.

TOMA Anya, abból a kétcsillagosból ne vegyünk. Múltkor megkóstoltam és ihatatlan.

ANYA Figyeld inkább a csapdákat, rettenetesen sok csapda van. A határőrök mindig leteszik. Így fogták meg a múltkor is a Majorost.

TOMA Elkapták a Lajost?

ANYA Milyen Lajost?

TOMA Hát a Majorost.

ANYA A Majoros az Lajos?
TOMA A Lajos az Majoros.
ANYA Nálad van a lámpa? Miért nem világítasz?
DOJA Teliholdkor a víz lehívja a csillagokat, és ahogy a csillagok jönnek lefelé, anyád meg Toma beszáll egy csónakba, kieveznek, anyádnál van egy lepkeháló, egy ekkora, és ahogy jönnek a csillagok, egyre közelebb, anyád „sitty” elkap egyet, aztán be a zsákba. Toma tartja a zsákot. Egyszer csak egy nagy árnyék borul rájuk.
LJUBA Csao mala! Juló!
ANYA Ljubisa!
LJUBA Sta ti treba, leptice?
ANYA Persze.
LJUBA Konyák? Cigaretta? Lekovi?
ANYA Persze.
LJUBA Koliko?
ANYA Ööö.
LJUBA Dobro. Koliko para imas?
ANYA Ööö.
TOMA Deset kartona konyáka. Dvadeset boxa zlatnog Marlboro.
LJUBA To ti ne vredi ni po kurca, decsko!
ANYA Mi van? Mit mond?
TOMA Nem elég neki a pénz. To je szve sto imam.
ANYA Meneküljünk!
DOJA És akkor előbukkan a vízből egy nyolckarú óriásfejű szörnyeteg, az egyik kezében kiskés, a másikon egy bicska, a harmadikban egy nagykés, a negyedikben egy svájci bicska, az ötödikben egy osztergavilla, a hatodikban egy macséta, a hetedikben egy géppisztoly és a nyolcadikban pedig egy kalasnyikov. És Toma halált megvető bátorsággal foláll a csónak orrába, és elkezd a lepkehálóval piszkálni a szörnyeteg orrát, és az nagyot tüsszent. De akkorát, hogy egészen a partig repíti anyádekát.
ANYA Szerinted elkapták Ljubisát?
TOMA Nem tudom. De ha igen, akkor velük sem üzletelünk vagy 10 évig.
ANYA És akkor miből fogunk megélni?
TOMA Majd bejárunk a városba takarítani.

Ez a filmes vágásokra hajazó jelenetfüzér párhuzamosan is készült: István Dojával (Homonnai Katalin) dolgozott a mesén, mi meghallgattuk az első változatot, és Tomával (Lovas Dániel) és Anyával (Nyakó Júlia) erre készítettük el a valós jeleneteket. Eredetileg természetesen sokszoros hosszúságú volt ez is.

MIRKA Ilyen történetek közt éltünk. Ma már tudom, hogy anyáék csempészni jártak. Volt viszont egy történet, amit sohasem meséltek el nekem. Na, az mindent megváltoztatott. Minden évben, halottak napján kimentünk apa síjához. Anya és én elmentünk gesztenyét szedni, Toma meg üldögélt a sínál. Egyik alkalommal, úgy 11 éves lehettem, korábban mentem vissza.
TOMA Holnap elindulok. Összepakoltam. A műhelyben a hátizsákom, felkapom, és megyek. Mi van? Boldogulni? Fogalmam nincs. Anyu megoldja. Mirka? Az a kisbéka? Elegem van! Ja, én vagyok a férfi... A bátyja, az apja, a nagyapja... minden! Jól csinálnom? Az apjánál jobban, nem? Eltűnt, mint a kámfor. Azt se tudja, hogy Mirka a világon van! Hú, ha a kezeim közé kapnám... Mindegy. Hogy mi? Hagyjál már! Itt rohadjak meg? Egy lány kéne? Persze... Ezen a nyomortanyán?
MIRKA Istenem, pedig már tudtam számolni! 1986. Apa halála. És amikor én megszülettem... Apa már évekkal azelőtt halott volt. Apa nem az igazi apukám. És akkor eszembe jutott egy csomó minden, amit addig nem értettem, például, hogy Nóra néni milyen furcsán mosolygott, mikor meglátta a rajzomat a családról. Emlékszem, megkérdezte, mi ez a nagy fekete kő itt, én meg mondtam neki, hogy apa sírja, ő meg elhúzta a száját, olyan arcot vágott, mint mikor Toma valami hülyeséget csinál, és ránézett Klári nőre, és nevettek. És közben megsimogatta a fejem, és azt mondta, hogy ó. Meg a cirkuszos cirkusz.
TOMA Minek csípted így ki magad? Mit akarsz? Három hét múlva szedik a sátorfájukat, és elmennek. Miért csinálod ezt? Akarsz még egy Mirkát?
MIRKA Még egy Mirka? Évekig gondolkoztam rajta, hogyan lehetne kettő belőlem. És csak azon a halottak napján értettem meg, hogy ez az egész mit jelentett. Anya tényleg mindig olyankor volt a legszebb, amikor jöttek a cirkuszosok. És azon a halottak napján hirtelen azt vettem a fejembe, hogy az apám él, és biztosan cirkuszos.
MIRKA Anya, hadd menjek el veled a cirkuszba!
ANYA Mirka, de hát mindig sírsz a bohócoktól. És nem nézed az artistákat, mert félsz, hogy leesnek.
MIRKA Nem igaz!
De, persze, igaza volt anyának. Gyűlöltem a cirkuszt, egyedül a majmokat szerettem, hasonlítottak Tomára. Úgyhogy otthon kellett maradnom „játszani”. Papást. Hihi.
MIRKA (*megpörgeti a bűgőcsigát*) Egyszer azt mondtad, ez pont olyan, mint apa. Az enyém vagy a tiéd?
TOMA Mi van?

MIRKA Az enyém vagy a tiéd?

TOMA Na, menjél ki játszani, felkarcolod a padlót!

MIRKA Miért olyan? Miért olyan, mint az apukám?
Milyen volt?

TOMA Apád? *(Szünet)* Nem sokat szólt, csak táncolt.
Éppen úgy, mint ez a néma csiga.

MIRKA Táncolt?

TOMA Máskor meg muzsikált. De olyankor nem táncolt.
Csak állt vagy üldögélt. *(Szünet)*
Anyának erről egy szót se! Gyűlölte.

MIRKA Nem igaz!

Nézik egymást

TOMA Gyűlölte, mert itt hagyta. Köszönés nélkül ment el.

MIRKA Nem igaz!

TOMA Köszönés nélkül ment el. Anya három hétig zokogott. Én is gyűlölöm.

MIRKA *(megpörgeti a búgócsigát)*

DOJA Valójában senki sem ismerte a faluból, csak édesanyád. De mindannyian találkoztunk vele az utolsó éjjelen. Égtek a szentiván-tüzek a réten. Alma sült a parázon. Szólt a muzsika. Táncoltunk mind. A fiúk szorosan fogták a lányok derekát. Forgattak minket kifulladásig. Apád más volt. Úgy tartotta a karjában anyádat, mint a kisgyermeket szokás. Hosszan és lassan ringatta. Nem érdekelte a zene ritmusa. Hömpölygött a saját ütemére. Aztán egyszer csak énekelni kezdett. Egy darabig nem is hallottuk a nagy mulatságban. De lassan mindenki elhallgatott, és többé nem tudtunk szabadulni a daltól. Csodálatos hangja volt. Még most is hallom. Lehunyt szemmel hallgattuk. Még zengett az utolsó hang, amikor felpillantottam, de ő már nem volt sehol. Eltűnt. Mint a szél.

MIRKA Egy kalap. Ennyi volt az apámból. Persze rengeteg történetet találtam ki róla.

Kiscsoportokban Mirka apa-fantáziáit találjuk ki, történeteket arról, hogy mit csinálhat most, mi a legizgalmasabb vagy legfájóbb történet, amit Mirka elképzelt róla. Átgondoljuk, hogy miért pont ezeket képzeleti, mi köze a kitalált történeteknek Mirka valóságához.

ANYA *Játszik és táncol a kalappal. Ha a kiscsoportokban van olyan történet, ami anyáról és apáról szól, azokat beépíti a jelenetbe*

Talán ezen az improvizatív táncon látszik a legjobban, hogy az eredeti jelenetek milyen sokféle módon köszönhetnek vissza a végső változatban, hiszen anya apa kalapjával (ruháival) egy markánsan megírt, végiggondolt szál volt az első verzióban, melyből a legszükségesebb

maradt meg, ráadásul egészen más pontján a történetünknek.

MIRKA Anya...

ANYA *(megjéved)* Mirka...

MIRKA Apa kalapja?

ANYA Nem.

MIRKA Ilyen kis feje volt?

Az eredetiben még *ilyen nagy feje* volt szerepelt, de néha a kellékek is beleszólnak a történetbe...

ANYA Soha többet ne tűnj el sötétedés után!

MIRKA *(kérdéseket tesz fel a kiscsoportos munka alapján, például: Apa pásztor?)*

ANYA Menjünk, Mirka! Vacsorát kell főznom.

MIRKA *(kérdéseket tesz fel a kiscsoportos munka alapján)*

ANYA Szedd össze a holmidat, aztán indulás!

MIRKA Doja mesélte, hogy elrepült. A tüzek fölött...

ANYA Igen. Meghalt.

MIRKA Szóval ennyi, anya? Csak ennyi? Ki az apám? Hol az apám? Hm? Soha nem fogsz nekem őszintén beszélni, ugye? Ki vagy te? Te az anyám vagy egyáltalán? Jogom van hozzá, hogy tudjam az igazat! Ki vagyok én? Azt akard, hogy elmenjek? El fogok tűnni. Ezt akard?

Fogalmam se volt, hogy mit csináljak. Iszonyú dühös voltam. Nem találtam a helyem. Elfutottam a kuckómba... Nem hittem a szememnek...

LUBO *(heverészik Mirka kuckójában, eszi Mirka almáját)* Szia!

MIRKA Te meg ki vagy?

LUBO Lubo. Bújj be!

MIRKA Ez az én kuckóm.

LUBO Az én erdőm. Kérdezz meg bárkit.

MIRKA Én építettem.

LUBO Ügyes vagy.

MIRKA Menj el!

LUBO Mi ez? *(búgócsiga)*

MIRKA Tedd le!

LUBO Oké. *(Pörgeti)* Így kell?

MIRKA Hallod, takarodj már innen!

LUBO *(Mirka szemébe néz, előveszi a bicskáját, kinyitja...)*

MIRKA Mit akarsz?

LUBO *(vág egy szeletet az almából)*

MIRKA Anya!

ANYA Hol voltál? Már rég aludnod kéne.

MIRKA Anya... Átmehetek Dojához?

ANYA Az éjszaka közepén? Dehogyan.

MIRKA Toma már rég aludt. Lefeküdtem. Próbáltam elképzelni apámat, de csak arra tudtam gondolni, hogy ott az a gyerek az én kuckómban... Nem tudom, meddig forgolódtam, jó soknak tűnt, aztán nem bírtam tovább, kiugrottam az ablakon, és visszamentem a kuckóhoz.

LUBO Mi a szart csináltál?

BORA Én mit csináltam? Miattam bujkálunk?

LUBO Mi van?!

BORA „Elnézést, szeretnék eljutni a városba. Megmondaná, merre kell menni a városba?” „Mit akarsz te a városban?! Örüljél, hogy az erdőben megtúrunk. Takarodjál vissza, ahonnan jöttél, bűdös cigány!”

LUBO Az a csizmás azt mondta, elloptad a tyúkját.

BORA Látsz itt tyúkot?!

LUBO Hát, egyet igen.

BORA Kussoljál!

LUBO Mi van a zsákodban?

BORA Hát, tyúk, az nincs benne.

LUBO Lehetne...

BORA Fogd be!

LUBO Figyelj! Találtam egy ösvényt.

BORA Hol?

LUBO Az erdő szélén.

BORA És?

LUBO Szerintem a városba vezet.

BORA Jó. Reggel megmutatod. Ötkor ébressz!

Ez a jelenet is szerepelt az eredetiben is, ám a cigányság témakörével való foglalkozás hogyanjának változásával változott, áthelyeződött, de a motívumokat megtartottuk, hiszen nem szerettük volna kerülni a témát, hanem természetesnek kezelni, hogy a roma fiatalokkal lehet azonosulni a mi mesénkben, ahogy azt a világunkban is lehet vagy lehetne.

MIRKA Az megvan, amikor a filmekben azt mondják, hogy „akkor döntöttem el, hogy mit fogok csinálni”? Na, én akkor már tudtam, hogy meg akarom találni az apámat, ezért velük tartottam a városba.

SZÜNET

Beszélgetés egész csoportban arról, hogy mások történetei miért és hogyan tudnak hatni ránk, hogyan befolyásolják a tetteinket, gon-

dolkodásunkat, mi kell ahhoz, hogy ez megtörténjen

MIRKA Na, ha ezt mind tudtam volna, nem lepett volna annyira meg, hogy ennek a két gyereknek a története ekkora hatással lehet rám. (*Odamegy Borához*) Szsz! Öt óra van.

BORA Azt a rohadt!

LUBO Mi van már?

BORA Nem mész innen?

MIRKA És elindultak. Mentem utánuk, mint a kiscsibe a kotlós után.

LUBO Mit nézel? Kiússem?

BORA Ne vigyorgjál!

MIRKA Mentek, és mentek, át egy patakon, megmászta egy hegyet, átmentek egy réten...

LUBO (*eldobja a pokrócot*) Hozd vissza!

BORA Vegyelek feleségül? Mit akarsz?

LUBO Takarodjál innen!

BORA Hagyd már! Úgyse megy el.

MIRKA ...még egy hegyen át, az Óperenciás tengeren...

LUBO (*üvöltgeti Mirkát*) ÁÁÁÁÁÁ!

BORA Ne üvöltésél már!

LUBO Mi van már?

BORA Kussoljál! Elég volt.

MIRKA Végül elérték egy rétre, zümmögött az egész rózsaszín fények. Tüzet raktak. Énekeltek. Beszélgettek.

BORA Kérsz almát, kicsi?

LUBO Mit eteted?

BORA Kussoljál!

MIRKA És megszoktak.

LUBO Hozz vizet!

BORA Ne ugrátsd!

LUBO Mit véded?

BORA Kussoljál!

MIRKA Végül már el is felejtették, hogy ott vagyok.

BORA Lefekszem, csá!

MIRKA El akartam aludni, fáztam. Nem féltém. Csak jöttek ezek a képek, hogy most mi lehet... kutyákkal keresnek? Vagy a hegy mögül felbukkan mindjárt egy helikopter, fényszórókkal, „Csss! Mirka! Mirka! Körbevettük a megyét! Most még előjöhetsz feltartott kézzel!” Olyan egyedül vagy hirtelen. Hogy kerülsz ide? Ki ez a két gyerek? Otthon meg őrzöngnek, tépik a hajukat, atkozna, verik a Doját, azt hiszik, rejteget, vagy azt hiszik, éjszaka elvágta a torkod, mert kérted anyát, hadd mehess át, és azt

- mondta, késő van, és biztos kimásztál az ablakon, és átmentél, és elaltatott, és berakott egy zsákba, és eladott. Látod anyut, ezt az arcot, ezt a rémületet, a kétségbeesést, ilyet még sose láttál, sose nézett így rád, és ez szörnyű. És amikor végül hazamész, ülnek az ágyon, bámulnak maguk elé.
- MIRKA Anya, megígérem! Soha többé... Meg se mozdulok. Egy lépést se. Soha többé nem bántalak. Soha, soha, soha többé nem csinállok ilyet. „Csinálj, amit akarsz! Csak csinálj valamit!” Felmossak? Főzök vacsorát! Fázol? Éhes vagy? Szomjas vagy? Csináljak süteményt? Szedjek virágot? Hajtogassam össze a ruháid? Fésüljelek meg? Pusziljalak meg? Meséljek? Hogy tehetem jóvá? Hogy csináljam? Toma, hogy csináljam? Toma, figyelsz rám? Ne fordulj el! Nem akartalak bántani. Sose tudnálak bántani. Csináljatok már valamit! Mondjatok már valamit! Ne hagyjatok egyedül! Tépjem ki a hajamat? Vágjam le a karomat? Akasszam fel magamat? Menjek világgá? Hagyjalak itt titeket? Elmenjek? Mit csináljak? Doja, mit csináljak? Anya nem mond semmit. Toma elfordul. Mit csináljak? Mit csináljak anyukám nélkül? *(Sírva fakad)*
- BORA Gyere, kicsi! Fázol? *(Átöleli, melegíti, énekel)* Jákobnak volt hat fia, mind a hat csizmadia: Simi, Samu, Sámuel, Dini, Dani, Dániel. Jóóéjszakát! A jelszó: holnap.
- MIRKA Nem vagyok az a bőgős típus, nagyon ritkán sírok, de akkor... *(Bőg)*
- LUBO Hallod, Mirka?
- BORA Hallottál már a Csulánóról?
- LUBO Tudod, miért Csulánó? Kicsi, fekete, és mindig köpköd.
- BORA Olyan, mint egy ördög.
- LUBO Egyszer elindult, elérkezett egy nagy tóhoz, amiben egy csomó hal volt.
- MIRKA *(hüppög)* Milyen hal?
- LUBO Nem tudom, voltak benne pontyok, harcsák, aranyhalak...
- BORA Az aranyhalak voltak ott a királyok. Azé volt az egész tó. A többiek meg adót fizettek.
- BORA *(átfordul a másik oldalára)* Nem tudok mit csinálni vele...
- LUBO Menjél ki az útra, ott bőgjél!
- BORA Hallottál már a mérges pókokról? Tudod, mit csinálnak a mérges pókok? Bemásznak a bomboló gyerekek pofájába, és szétrágják a gyomrát.
- MIRKA *(síkoltozik)*
- BORA Kussoljál! Csss! Oda nézz! Úristen!
- LUBO Látod?
- BORA Egy mérges kígyó!
- LUBO Kussoljál, meghallja!
- BORA Be fog mászni a seggedbe!
- LUBO Ott jön! Ott mozog!
- MIRKA Hol?
- BORA ÁÁÁ! Segítség!
- LUBO Ne! Már itt van! Itt van! Itt van alattad! Meg fog ölni!
- BORA ÁÁÁ! Meghalok!
- LUBO Kiszívom! Ki kell szívni! Szívd már ki! Meg fog halni!
- BORA Meghalok! Segíts már!
- LUBO Úristen!
- BORA Lubo! Szívd már ki! ÁÁÁÁÁ!
- LUBO Le kell vágni! El fog fertőződni.
- BORA Levágom én a te fejedet! Na, azt hiszem, végem van. Mondd meg a... pának...
- LUBO Hogy?
- BORA Hogy mondja meg a Jézuskának, hogy ne hozzon nekem semmit, mert én már nem leszek, és puszirom Ágikát, és úgy rendelkezem... hogy a ruháim...
- LUBO Az enyémelek lesznek!
- BORA Mi lesz a tiéd?
- LUBO Hát kié?
- BORA Nem baj, a ruháimat égessétek el! A hajamat fonjátok be!
- LUBO A hajadat majd elégetjük.
- BORA Kussoljál már! Fonjátok be... és a fogaimból csináljatok gyémántot!
- LUBO Viselni fogom a gyémántokat.
- MIRKA És ekkor elfogytak a könnyeim.
- LUBO *(suttog)* Hallod, Mirka? Ez meghalt. Felment Csodáliába.
- BORA Kussoljál már, Lubo!
- LUBO Mi van? Haljál meg! Halott vagy.
- MIRKA Mi az a csodália?
- BORA Na, elég lesz már! Aludjál! Úgy, ott a sarokban! Gyere! Jól van! Középre! Alvás! Kuss!

A babakocsiban sírós kezdőjelenetből lett ez, valójában Mirka és a testvérek kapcsolatának kezdetére került, mivel az előadás időkezelése már eleve bonyolult, hiszen Mirka felnőtt korából mesél egy sztorit, amiben ő 11 éves, és találkozik a „zacisokkal”, akik mesélik neki, hogy mi történt, mielőtt az otthonba kerültek. Jobbnak láttuk ezt nem bonyolítani, és legalább a három gyerek közös történetét lineárisan mesélni.

MIRKA Ott dideregtem a fűben, felettem, karmyújtásnyira az a sokszázmillió csillag... Csodália. Tudod, hol van Csodália? Az egy gyönyörű csillag. Az a fényes, ott. Körülötte halványabb, és az egész így fényes. Az ott. Milyen idétlen név... Miért nem Csodália? Na, mindegy... Ott van az anyukájuk.

BORA Aludjál, Mirka!

MIRKA De miért van anyukátok egy csillagban?

BORA Megölöm!

MIRKA *(suttog)* Hogy került oda?

BORA Úgy került.

MIRKA Mikor került?

BORA Mirka, beszartál? Mi van? Csicsija, Bubája!

MIRKA Mikor?

LUBO Hát, amikor... Ott voltunk a konyhában...

BORA Ott a konyha, menjél el, ott a konyha! Mondd csak el!

LUBO Elmondom! Kussoljál!

BORA Mondd csak el! Leszarom.

Egy korábbi változatban ezt még Bora (Pallagi Melitta) mesélte, de később nem tűnt logikusnak, az eddigi vagányságához képest, így inkább átadtuk Lubónak (Tárnoki Márk). Az egész történet egy mese volt, ezt a drámaiság miatt változtattuk jelenetvé.

BORA Csináltam anyunak ajándékot, amivel menjen Csodáliába, és kész kellettennem, mielőtt még indul. És nagyon sokat köhögött, már egyre többet, és tudtam, hogy azért van, mert nagyon kelljen gyakorolnia, hogy el tudjon repülni. És feküdtem a bunkerben, azt a Lubóval építettük, és Lubó meg, kértem, hogy segítsen, mert nem leszek kész. Volt sok gyertyánk, mert nem volt villany nálunk, és volt fehér gyertyánk, meg piros gyertyánk, és én csináltam viaszból egy szívet, és amikor fel akartam szedni a tálcáról, akkor kettétört a szív, és tudtam, hogy meg kell javítani, de már csak fehér gyertyám volt, úgyhogy ilyen felemás lett a szív. És akartam, hogy a Lubó jöjjön segíteni, de ő meg folyamatosan apánkon lógott, azt mondta, hogy nem is akar velem játszani, csak nem tudta, hogy ez nem is játék. Apa nagyon szomorú volt, meg se nézte, hogy mit csinállok. És aztán végre egy kis idő múlva sikerült rávennem a Lubót, hogy meséljük el apának, hova megy anya, és megmutattuk neki Csodáliát. Kijöttem a bunkerből, odamentem Lubóhoz meg apához, megfogtam a kezét, megfogta az enyémet a másikkal, apámnak nagyon nagy keze volt, nagyon nagy keze volt és nagyon meleg keze volt neki, nagyon ritkán fogta meg a kezemet,

mert mindig foglalt volt mindkét keze, mert folyton muzsikált, és most nem volt semmilyen hangszer nála, és akkor megfogtam, és mondtam, hogy gyere, apu, mutatok valamit, meg kell mutatnom a Csodáliát, és ő megfogta a Lubó kezét, mert volt neki két óriási keze, és odamentünk az ablakhoz, és felmutattam az égre, és megmutattam nekik a legfényesebb csillagot, és elmondtam nekik, hogy ez Csodália, és hogy oda fog menni anya, és azért kell odamennie, mert Csodáliában nincsenek emberek, akik szeretik egymást, hanem mindenki csak utálja egymást, és az én anyukám mindenkit szeret.

LUBO Anyu feküdt az ágyban... *(köhögés)* apu ott ült a sarokban, játszott...

APA *(játsszik)*

LUBO Apu! Baj van?

BORA *(csöndesen)* Lubo! Gyere!

LUBO Mit csinálsz?

BORA Csodália térképe.

LUBO *(megszagolja)* Ez büdös.

BORA Nem büdös.

LUBO Mi ez?

BORA Odaadjuk anyunak, és így fel tudja vinni Csodáliába.

LUBO Felvinni?

BORA Persze.

LUBO Anyu fel fog menni?

BORA Fölvívták.

LUBO Miért?

BORA Hát, mert ő hozza a szeretetet. Nem érted? Összefogtak az angyalok, hogy keressenek egy embert, és anyut találtak az egész világon, aki mindenkit szeret, meg akit mindenki szeret, meg ő is szeret mindenkit. Nem érted? Mindegy. Ez hülye!

LUBO Én nem mehetek?

BORA Persze, hogy nem mehetsz. Hogy mehetnél? *(Köhögés)* Hallod? Repülni tanul. Na, gyere! *(Bemáshoz)* Látod, még gyakorol. Gyerünk, anyu! Gyerünk anyu!

Apa hangszere sirva fakad.

Bora és Lubo kijönnek. Odakuporodnak az apjuk ölébe

BORA Nézd csak! Nincs is messze. Hahó! Sziasztok! Nézd, hogy veszekednek! Hogy kiabálnak! Tépik egymás haját! Ne féljete, még egy kis gyakorlás, és akkor már repül is az anyukánk, kitarja a nagy, hófehér, lilíompiros szárnyait, és rendet tesz! Hahó!

LUBO Miért ő megy?

BORA Mert ő a világon az egyetlen jó ember, aki mindenkit szeret, és őt is szereti mindenki, és

ha mi is elég nagyok leszünk...

LUBO Csináljon valami rosszat! Valami rosszat kéne csinálnia!

BORA De hát az én anyukám nem tud semmi rosszat csinálni, még a pogácsát is ő csinálja legjobban. Meg ő söpör a legszebben.

APA Vacsora? A konyhafőnök mai ajánlata egy alma. Lubo, nálad van a késem?

LUBO *(odaadja neki)* Igen.

APA *(mintha háromba vágná, odanyújt egy-egy darabot Borának és Lubónak, beleharapna a sajátjába)*

BORA Ne, ne, ne! Legyen az, hogy te vagy a háromfejű sárkány, aki útját állja anyának, aki éppen Csodália felé repül!

APA Na, mi van asszonyság?

BORA Na, te háromfejű sárkány, most megküzdünk.

APA Ó, maga nagyon bátor asszony!

BORA Megyek Csodáliába, és senki nem állhat az utamba.

LUBO *(nevet)* Még!

APA Hát, én most derékba vágom magát asszonyság.

BORA Nem hiszem, mert én meg ráülök a maga fejére, hogy leesik.

APA *(bekap egy darabot az almából)* Na, de nekem még mindig van két fejem, asszonyság.

LUBO És akkor most mi történik?

BORA Lerúgom a büdös szájú sárkány második fejét is.

APA *(bekap még egy darabot az almából)* Még mindig van egy felem, és azzal sokkal okosabb vagyok magánál, asszonyság!

BORA Bizonyítsd be!

APA Hát fogom, és leharapom a kisujját a bal lábáról.

BORA *(leharap egy darabot az almájából)* Jajjaj, de én meg csinállok egy tripla szaltót, és levágom a harmadik fejét is.

APA *(bekapja a maradék almáját)* Ennyi. A halál. Pakk!

BORA Akkor én nyertem?

APA Hát, mi nyertünk. Nem? Mi nyertünk, kislányom.

BORA De akkor anya megy Csodáliába?

APA Igen, anya el fog menni, és mi itt maradunk.

BORA Akkor meg kéne mondani anyának, hogy majd vigyen fogkefét is!

APA Anyátok itthon se szokott fogat mosni.

BORA De. Láttam. Múlt héten is.

APA Biztosan vasárnap volt.

A vacsorázás közbeni játék egy jól sikerült improvizáció alapján került a szövegbe, valójában az eredeti történetben a Káló szalában elrejtett, a család meghittségét, normalitását igazoló képet igyekszik megteremteni. Ez a vacsora-jelenet a mai napig nem rögzített, a két színész (Spilák Lajos és Pallagi Melitta) az említett kereteken és célokon belül szabadon játszik a vacsorára jutó egyharmad-egyharmad almával.

LUBO *(hozza a kannát, odaadja az apjának)*

APA Gyertünk Lubo! Csörgesd le a csillagokat az égről!

BORA *(kiszalad az anyjához)*

APA Egyet-kettőt-hármat-négyet...

Kannáznak

BORA *(visszajön, nézik egymást, csend)*

APA *(tereli a kisfiú figyelmét, kannáznak)*

BORA *(közben)* És anyu elaludt. És akkor anya nem kelt fel reggel. Meg utána se. És akkor utána apám elkezdett inni, mert nem bírta elviselni, hogy anya már elment. És jöttek valami nagyon furcsa emberek, akik azt mondták, hogy el fognak minket vinni innen, merthogy itt kosz van, és hogy amúgy mi is cigányok vagyunk. És akkor fogtak és bedobtak minket a zaciba.

APA *(kimegy)*

MIRKA Mi az a zaci?

BORA Mindjárt elmesélem.

MIRKA Zaci... Laci zaci. Zac. Az egy város? Tényleg nem tudtam, mi az.

BORA Azt hitted ugye, hogy úgy van, ahogy a gyerekrajzon, hogy vándorol a réten a négy sündisznó, a legnagyobb, a kisebb, a még kisebb és a legkisebb, és fölöttük ilyen karéjos betűkkel, hogy Apu, Anyu, Bora, Lubo...

MIRKA Vagy Anyu, Toma, Mirka, Misa.

BORA De hogy együtt vándorolnak, abban biztos voltál?

MIRKA Semmibe se voltam biztos.

BORA Hát, tudod, vannak olyan gyerekek, akiket bevágnak a zaciba.

LUBO „Kiemelnek” a családból.

BORA Mint a hentesnél a májadat.

LUBO Igen.

MIRKA A múltkor egy haverom meresztette a szemét, mikor a gyereketthonra azt mertem mondani, hogy „zaci”. Nézett, hogy hogy lehet ilyet mondani. Mondtam, egy zacis haveromtól hallottam. Ami igaz is.

BORA Gyerekotthon. Az barátságosabb.
 LUBO Nagyon.
 BORA Ott nincs se Apu se Anyu.
 LUBO Csak Bora és Lubo.
 MIRKA És ez nekem olyan távol volt akkor, hogy el se tudtam képzelni, hogy az itt van, hanem valahol messze, az üveghegyeken túl...
 BORA Békéscsabán.
 LUBO Vagy Pesten.
 BORA Vagy máshol.
 LUBO Sri Lankán...
 MIRKA És hogy a Lubo ott lett öt éves...
 LUBO Mekkora buli volt...
 BORKA Holdacska csoport...
 LUBO Kisfiú szoba...
 BORA Ott volt a Navradi...
 LUBO Meg az a köcsög Szilógyi...
 BORA És Nusi néni...
 LUBO Meg az ő kedves születésnapjókívánságai...
 NUSI *(kintről)* Lubóka! Tudod, mi lesz, ha nem fogod be a mocskos pofádat!
 NAVRA *(röhög)*
 LUBO Pedig meg se szólaltam.
 BORA De sírás lett a vége.
 MIRKA Mi történt?
 BORA Lubo!
 LUBO Mi van már?
 BORA Mi az a szekrény?
 LUBO Hagyjál már...
 BORA Mondd neki, úgyse tudja.
 LUBO Hát... az ilyen...
 BORA Bálterem, ja.
 LUBO Hát, ilyen... egyszer két méteres...
 BORA Ne túlozz!
Felkapcsolja a kislámpát
 MIRKA Mi történt?
 SZILÓ Ismertem egy embert, ő mesélte, hogy egyik éjjel ült otthon, kopogtak az ablakon, kiment, és ott állt egy lány, fehér arcú, vért folyt a füléből, állt, nézte, és annyit mondott, hogy „Kéééerek vizet” Gyorsan a konyhába, tölti a vizet, kimegy, a lány sehol. Elment. Másnap, dolgozik, hazamegy, este tévézik, kocogtatnak az ablakon, kimegy, ott áll a lány, fehér arcú, folyik a vér a szeméből, nézi, „Kéééerek vizet” Gyorsan a konyhába, tölti a vizet, kimegy, a lány sehol. Harmadnap, dolgozik, dolgozik, de jár a feje, ki ez a lány. Isszák a kávé, ott egy

munkás, azt mondja: „Ülök este, kocogtatja valaki az ablakot, kimegyek, egy lány van ott, fehér az arca, folyik a vér a füléből, néz a szemembe, azt mondja, „Kéééerek vizet”, kimegyek, töltöm, fordulok, elment. Második napja ez van.” „Fehér arcú?” „Igen.” „Fekete hajú?” „Igen.” „Sovány, ugye?” „Ja.” „Van itt egy vágás, itt, a bal arcán?” „Tényleg.” „Na, azt ismerem.” „Hogyan?” „Azt tudod, ki?” „Ki?” „A benzinkutas lánya.” „Hogy?” „Csak hát, van egy kis gond.” „Hogy lenne?” „Hogy halott.” „Hogy mi?” Hát, hazamegy, este ül, jár a feje, jár a feje, egyszer csak, kocog az ablak, hát ez? Megy ki, hát ott a lány, fehér, folyik a vér a füléből, folyik a vér a szeméből, folyik a vér a szájából, így nézi, azt mondja „Kéééerek vizet” Hú, hát fordul, ki a konyhába, tölti, fordul, vissza, ott a lány, nézi. Hát, azt mondja, „Kérdezhetek valamit?” A lány csak nézi. Azt mondja, „Maga a benzinkutas lánya?” *(Üvölt)* „NEM!”

Amikor a zacis részek bekerültek, már nagyon egyértelműen tudtuk, hogy a történetekről, a funkcióikról, a szerkezetükről akarunk közösen gondolkodni és alkotni a résztvevőkkel, ezért olyan sztorikat kerestünk, amik valamilyen különböznek az eddigiektől. Ilyen ez az ijesztős mese is, ami egy létező mese átírata.

NAVRA Aztarohadt! *(Röhög)*
 NUSI *(kintről)* Na, most volt elég! Ha nem kussoltok, szekrény az egész rohadt bandának. Szilógyi, megértetted? Nekem is szükségem van némi alváásra.
 NAVRA Lubo! Sírsz? Mi van?
 SZILÓ Hogy nézel ki? Hogy néz ki?
 NAVRA Mit szeretnél? Idézzük meg anyádat? Szilógyi megidézi.
 SZILÓ Akarod?
 NAVRA Na? Akkor kérdezed?
 LUBO Mi?
 NAVRA Mondd már! Szellem, itt vagy? Mondd már!
 LUBO Itt vagy?
 NAVRA Szellem, itt vagy?
 LUBO Szellem, itt vagy?
 NAVRA Végre!
 SZILÓ *(csönd)* Itt van.
 NAVRA Aztarohadt! Egyedül van? Kérdezd már!
 LUBO Mit?
 NAVRA Egyedül van?
 LUBO Egyedül van?
 NAVRA Anyádat kérdezd! Befostál? Kérdezd!

LUBO Anya...

NAVRA „Egyedül vagy?”

LUBO Egyedül vagy?

Csend

SZILÓ Nem.

NAVRA Jáááj!

LUBO Mi történt?

SZILÓ Itt van az ördög is.

NAVRA Úristen!

SZILÓ Kinyílt a pokol kapuja!

NAVRA Jézusom! Kérdezz valamit!

LUBO Mit?

NAVRA Kérdezz már! Anyád kit szeretett?

LUBO Hogy?

NAVRA Téged vagy Borát? Kérdezd már!

LUBO Anyu! (Sírás szélén)

NAVRA Mi van, kislány vagy? Gyerünk már! „Anyu!”

LUBO Anyu...

NAVRA „Kit szeretsz jobban?”

LUBO Kit szeretsz jobban...

NAVRA „Borát?”

LUBO Borát...

NAVRA „Vagy engem?”

LUBO engem...

Csend

SZILÓ Nem.

NAVRA Mi az?

SZILÓ Nem szeret.

LUBO *(kopog a falon)* Bora!

NAVRA Ki hiányzik jobban? Bora vagy Lubo?

LUBO Bora!

NAVRA Ki hiányzik jobban?

LUBO Bora!

NAVRA Mondd már!

LUBO Bora!

NAVRA Mondjad már!

LUBO Bora! *(Üti a falat, üvölt)* Bora!

NAVRA Ki hiányzik?

LUBO Bora!

NAVRA Ki hiányzik?

LUBO Hagyjál!

NAVRA Kussoljál, nem megy el anyád.

LUBO Bora!

NAVRA Itt maradj, ráül a mellkasodra, megfulladsz!

LUBO Bora!

BORA *(kintről, üvölt)* Engedd ki! Nyisd ki az ajtót! Szétverem a pofádat, te szarházi! Gyere ki! Lubo! Lubo!

NUSI *(kintről)* Ki az isten az már megint?

BORA ÁÁÁÁ!

LUBO Bora!

NUSI Hol a másik? Luboka!

NAVRA Nézd már, összehugyozta magát!

SZILÓ Szétveri a pofámat! Nusi néni! Agyonver!

NUSI Nyisd ki azonnal! *(Berakja Borát Lubo mellé)*

BORA *(Zihál)* Gyere, kicsim! Ne félj! Mindjárt kienged. Már villanyoltás van. Mindjárt kienged. *(Csend)*

Nusi néni! Nusi néni! *(Csend)*

Tessék kiengedni! Ne haragudj, Nusi néni! Engedj ki! Tessék kiengedni! Nusi néni, félek! Nusi néni! Engedj ki! Engedj már ki! Engedj ki te szemét! Rohadt anyádat, te szemét! Ki akarok menni! Anya! Anyukámat akarom!

Rázza az ajtót, zokog

NUSI Elég lesz már.

BORA Nusi néni!

NUSI Ha bőgsz, elfogy a levegőd és megfulladsz.

BORA Mi van?

NUSI Nem szeretnék reggel hullát találni.

BORA *(leül a kőre, becsukja a szemét.)*

LUBO *(odamászik hozzá, az ölébe vessi, dédelgeti)* Semmi baj.

BORA Haza akarok menni.

LUBO Semmi baj. Itt van.

BORA Mi van?

LUBO Nem látod?

BORA Mi a szar van, Lubo?

LUBO Tényleg nem látod?

BORA Lubo, fogd már be a pofádat!

LUBO Ne haragudj rá! Még nem tudja.

BORA Fogd már be!...

LUBO *(gyufát gyújt)* Köszí, anyu. Na, ez volt az ajándék. Ott volt. Egy gyönyörű arc. Nagy, fekete szemek. Nem félttem. Nem is kellett félni. Ott volt. És néztük egymást.

Tudom, már nem szabad. A hülye Misi miatt. Ki fogom mosni. Tudom, hogy kell. Nem kell, hadd pihenjen. Oké. *(Ad egy pillepuszit Borának)*

BORA Mi a szart csinálsz?

LUBO Miért beszélsz ilyen csúnyán?

BORA Mi van?
LUBO Csomó lesz a nyelveden.
BORA Kivel beszélés?
LUBO Ott volt anyukám. És azóta is. Minden nap átmegyek a szemem mögötti világba, és minden nap beszélgetünk. Végighallgat, aztán ő beszél.

A zacis történetek egy része Szécsi Magda írásainak parafrázisa, a *szemem mögötti világ* pár mondata pedig egy az egyben idézet.

BORA Lubo!
LUBO Igen?
BORA Menjünk innen el! Hallod? Menjünk innen el! Egy póló, egy gatyka, oké? Pár zsömle, és megyünk. Oké? (*Mirkának*) És akkor apa írt, hétszer, és nagyon vártuk, hogy jöjjön értünk, és akkor nem jött, mindig csak mondta, hogy majd jön. És akkor egyszer jött a Nusi néni, és akkor már nem hozott levelet.
LUBO Nyilván azért, mert utált minket, és eldugta az összes rohadt levelet, amit apa küldött. Mi meg rajzoltunk apának folyton.

Előveszi a képeket – üres lapok

BORA De nem tudtuk, hová küldjük. Csodália, mi? Na, akkor elhatároztuk Lubóval, hogy megkeressük apánkat. És akkor így indultunk el. Na, én alszom.

MIRKA (*elveszi Lubótól a lapokat*) Lubo és Bora telerajzolta a lapokat. Nem igazán tudtam eldönteni, mik azok, csak annyi látszott, hogy csupa olyan történet, amit nekem nem meséltek el.

Kiscsoportokban a gyerekek rajzolják, amit szerintük Lubo és Bora apának készített

Tudod, ez olyan, mint... nem tudom... a karácsonykor. Ez az édes várákozás, hogy mikor szól már a csengő, és akkor végre be lehet menni, és anya még erőltet egy mennyből az angyalt, de közben te már azt lesed, hogy kié az a baba, nyilván nem a Tomáé. Olyan magától értetődő minden. Olyan izgatott vagy. Azt érzed, repülni is tudsz.

És közelebb, és egyre közelebb, és meg fogjuk találni, minden rendben lesz, sikerülni fog. Össze tudnálak csókolni, Lubo. Úgy szeretlek, Bora!

BORA Szia, apu!

APA Bora? Lubo?

Zavar. Bora odaszalad, megölelik egymást. Közben Bora beszél apa kabátjába. Lubo csak áll, nézi őket, most lehet végre kisfű

APA Na, jól van... Lubo. (*Kezet fognak. Megölelik egymást*) Hány éves is vagy?

LUBO Tizenhárom.

APA Kész férfi. (*Ránéz Borára*) Hölgyem. (*Zavar*) A 9.30-assal jöttetek?

LUBO Nem.

APA Hát?

LUBO Gyalog.

APA Onnan? Tudják, hogy eljöttetek?

LUBO Nem.

APA Szöktetek. (*Zavart csend*) Megkaptatok a lapokat?

LUBO Hát. Kaptunk. Mi meg rajzoltunk neked. (*Odadja neki, amit a gyerekek rajzoltak*)

APA Jól van.

Zavart csend. Végignézi és kommentálja a lapokat ugyanolyan zavarban, mint eddig

BORA Akkor hazamegyünk, apa?

APA Hát. Igyunk talán valamit. Fröccs? (*Veszi a kalapot*)

MIRKA (*kiszúrja a kalapot – nem érti*)

APA (*összeakad a pillantása Mirkáéval*) Hát ő? Veleetek van? Ki vagy te?

Csönd. Anya, Toma, Doja megjelenik. Csönd.

Doja a kalappal zavartan mesélni kezd a nagy forgószélről, ami mindenkit felkapott, a kalapba kapaszkodva szállnak, és az meg viszi őket el

MIRKA (*mind visszazálingóznak a hangszerek mögé, és játszani kezdenek, kivéve Julót. Ő Mirkát nézi*) Egyszer csak mind eleresztették a kalapot, és puhán földet értek. Csak nézték, ahogy a kalap száll az égen. Bekebelezi a csillagokat, eltakarja a Holdat, megkerüli a Napot. Kicsit közelebb ereszkedik, majd hirtelen elszáll a szélben.

Mirka a fejére teszi a kalapot, apát nézi. Sötét

Ez a negyedik változat a végére, egyikkel sem voltunk igazán elégedettek, mert mindenképpen lebegtetni akartuk, hogy Káló apja-e Mirkának vagy sem, miközben mi nyilvánvalóan azt gondoljuk, hogy igen, ami nem is egyszerű feladat, de nem is biztos, hogy hasznos. Feladtuk egy ponton, és elkezdtük vállalni, hogy az apja, azóta egy kicsit többen kételkednek benne a résztvevők közül, hála istennek. Egy másik szempont az volt, hogy lehessen a befejezés kapcsán még egy kört beszélni a résztvevőkkel arról, hogy milyen a jó történetvég, amire leginkább az tud alkalmat adni, ha kétségek között maradnak, hiszen ebben az esetben feszültség, akár indulat is születhet bennük, ami könnyen gerjeszthet értelmes vitát.